

2. Низький рівень заробітку основної маси населення, унаслідок чого строкові депозити мають лише багаті люди і люди із середнім достатком.

3. Високий рівень оподаткування доходів громадян.

4. Завищені касові запаси грошей, однією з причин яких є доходи від тіньового сектора, що утруднює їх легалізацію через банківський сектор.

5. Недовіра людей до банківської системи, що спричинена банкрутством багатьох банків і низьким рівнем компенсації заощаджень, розміщених у збанкрутілих банках.

6. Недостатній рівень банківських технологій обслуговування населення в багатьох банків.

7. Відсутність належної довіри до національних грошей, що штовхає людей до зберігання заощаджень в іноземній валюті.

8. Невиважена депозитна і процентна політика окремих банків, і в першу чергу тих, які погано управляють ризиками.

9. Вищі вимоги до банків, які активно залучають депозити населення:

- подвійні внески у Фонд гарантування депозитів населення і в резервні фонди банку;

- вищі вимоги щодо нормативів кредитного ризику і ліквідності банків, які обслуговують населення.

10. Відсутність підтримки ощадної справи в банках з боку центральної і місцевої влади.

Потрібні закони «Про ощадну справу» і «Про Ощадний банк».

11. Відносно вищий рівень витрат банків на обслуговування населення порівняно з обслуговуванням юридичних осіб і веденням іншого бізнесу.

Н. В. Дорофєєва
Національний банк України, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЧИННИКИ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ НАСЕЛЕННЯ В БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ

Для забезпечення широкого залучення коштів населення в банківську систему важливим є підвищення довіри до банків і рівня захисту заощаджень населення, якості і комплексності обслуговування, розширення асортименту банківських депозитних послуг, запровадження сучасних банківських технологій.

1. Захист заощаджень населення в банківській системі

Захист заощаджень населення в банківській системі має дві складові: внутрішній і зовнішній захист. Внутрішній захист заощаджень населення базується на забезпеченні стабільності і підвищенні ефективності функціонування банківської системи в цілому і кожного конкретного банку зокрема. Він передбачає:

— створення адекватної реальним економічним умовам системи управління ризиками комерційних банків;

— забезпечення правового захисту прав та інтересів банків у їх взаємовідносинах з клієнтами та органами державного управління;

— підвищення ефективності банківського нагляду.

Необхідними умовами впровадження комерційними банками ефективної системи управління ризиками є створення ними відповідних підрозділів та розроблення процедур управління ризиками, запровадження комплексного підходу до стратегії зростання обсягів заощаджень у банківській системі.

У зв'язку з цим важливо також переорієнтувати політику банків від мети одержання короткострокової вигоди до довгострокових стратегій розвитку, що органічно поєднують чинники зростання доходів та відносно низькі витрати і дають змогу постійно підвищувати ефективність діяльності банків та закладати базу для майбутнього зростання. Мова йде про розроблення бізнес-концепцій, довгострокових маркетингових стратегій, що передбачають реструктуризацію і реорганізацію структур і підрозділів банків, які не входять до ключових і стратегічних об'єктів або регіонів, оптимізацію операцій та витрат, зростання інвестицій в нові технології і системи управління, удосконалення організації діяльності філіалів тощо.

Для забезпечення ефективнішого захисту прав кредиторів-банків щодо повернення вкладених коштів, кредитів необхідно законодавчо посилити відповідальність учасників договірних відносин за невиконання умов договорів. Зокрема, спростити процедуру оголошення підприємств-боржників банкрутами, розробити механізм стягнення коштів з боржників, удосконалити механізм реалізації права застави через його перевідступлення та продаж.

Крім того, посилення внутрішнього захисту депозитів пов'язане з прискоренням проведення адміністративної і судової реформ, які на практиці мають забезпечити ефективніший захист прав кредитора.

Водночас важливим елементом цієї системи є банківський нагляд. Одним з пріоритетних напрямів удосконалення системи банківського нагляду має стати контроль за ефективністю діяльності комерційних банків щодо управління ризиками. Для цього необхідно розробити методики та оцінки ризиків у діяльності комерційних банків, вимоги до їх систем управління ризиками, запровадити оперативний моніторинг і заходи впливу щодо зменшення ризиків, забезпечити формування в комерційних банках на необхідному рівні резервів для покриття можливих утрат за активними операціями.

Таким чином, поєднавши реальний захист прав кредитора з раціональною організацією банками системи управління ризиками можна забезпечити підвищення захисту заощаджень населення в банківській системі.

Зовнішній захист заощаджень населення має на меті створення спеціальних фондів, які виступають гарантом повернення вкладів на випадок банкрутства окремих банків або кризи банківської системи.

Як свідчить світовий досвід, гарантування вкладів населення має подвійне призначення: на мікрорівні — захищати вкладників; на макрорівні — мінімізувати негативний вплив банківських ризиків та сприяти зміцненню довіри до банківської системи.

З метою реалізації цих завдань в Україні Указом Президента від 10 вересня 1998 р. «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб—вкладників комерційних банків України» створено Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), який є юридичною особою і функціонує як державна, економічно самостійна, спеціалізована, неприбуткова організація.

Відповідно до Закону України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб», прийнятого Верховною Радою України у вересні 2001 р., учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб є банки—юридичні особи, які зареєстровані в Державному реєстрі банків, який ведеться Національним банком України, та мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність. При цьому участь зазначених банків у фонді є обов'язковою. Одним із основних джерел формування коштів ФГВФО є збори з банків (початковий збір — 1% від зареєстрованого статутного капіталу банку, регулярний збір — нараховується двічі на рік по 0,25% загальної суми вкладів з урахуванням відсотків).

У багатьох країнах законодавство передбачає диференціацію розміру страхових зборів залежно від ризикованості операцій

банків. Можливість стягнення підвищених відрахувань у фонд, якщо банки приймають підвищені ризики, є доцільним і обґрунтованим, однак лише в США функціонує розвинута система показників ризику, яка використовується для визначення розміру страхових внесків. Вона розраховується з огляду на розмір депозиту, ступінь ризику, розмір капіталу та інші показники діяльності банку.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб у разі ліквідації банку відшкодовує вклади за станом на день, коли вони стали недоступними, у розмірі цих вкладів (включаючи відсотки), але не більше 1200 грн. закладами в кожному з таких банків. Ця сума була визначена з урахуванням того, що вклади до 1200 грн. становлять переважну більшість вкладників, що дає змогу захистити основну категорію вітчизняних вкладників (так званих малих вкладників банків). У більшості країн світу захисту підлягають не всі вклади, а саме основна категорія вкладників. Однак вклади громадян поступово стають вагомішими, зростає їх середній розмір. Це є підставою для подальшого підвищення суми відшкодування.

В окремих країнах органи страхування депозитів виконують також функцію банківського нагляду, у той час як у таких розвинутих країнах, як Франція, Німеччина, Японія, Великобританія, захист вкладників — це головне завдання системи страхування, а контроль і нагляд за банківською діяльністю — другорядне.

Разом з тим контроль за ризиками в діяльності банків — учасників ФГВФО є важливим напрямом роботи, який дає можливість виявляти на ранніх стадіях проблеми і вчасно вживати заходи. Ураховуючи, що в Україні ще не досягнуто фінансової стабільності банківської системи, це питання є актуальним і доцільним. При цьому нагляд за комерційними банками з боку фонду, на нашу думку, має обмежуватись питаннями управління ризиками.

У зв'язку з цим важливими є питання взаємодії Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з відповідними структурними підрозділами Національного банку України, які здійснюють нагляд за комерційними банками, а також законодавче врегулювання діяльності фонду.

2. Розширення асортименту банківських депозитних послуг населенню

Розширення депозитної бази має першорядне значення для всіх роздрібних фінансово-кредитних інститутів. По-перше, вона залишається найважливішим джерелом їх прибутку, оскільки різниця між процентними ставками за кредитами і депозитами є стабільнішою його частиною, ніж непроцентні доходи.

По-друге, результати тривалих міжнародних досліджень свідчать, що сама депозитна база має цінність вищу ніж її процентний прибуток. Відкриття клієнту рахунка в банку відкриває можливості для надання йому цілого комплексу інших послуг. Розширення депозитної бази розглядається банками через систему створення довгострокових стабільних відносин з клієнтами.

По-третє, розширення депозитної бази є важливою умовою забезпечення необхідної ліквідності комерційних банків у період економічного зростання. Водночас відставання в зростанні депозитної бази може стати причиною гальмування розширення оборотів бізнесу і привести до кризи в банківському секторі.

Нарощування депозитної бази за рахунок зростання коштів на вкладах має свою межу і в подальшому може ефективно розвиватися на засадах залучення нових вкладів та вкладників шляхом розширення асортименту банківських депозитних послуг. Серед них цільові ощадні вклади, депозитні сертифікати, пенсійні рахунки тощо.

У банківській системі України останнім часом розширилася пропозиція цільових ощадних вкладів (зокрема, накопичувальний ощадний, вклади на дітей, шкільний, туристичний, новорічний, різдвяний, відпускний тощо). Слід зауважити, що комерційні банки проводять різну політику щодо строків зберігання, процентних ставок і умов вилучення строкових вкладів. Вибіркові дослідження показують, що окремі банки обмежують мінімальний строк обов'язкового зберігання коштів на строковому вкладі або мінімальний розмір строкового вкладу, сума внеску і строк депозиту можуть бути змінені, як правило, шляхом розірвання відповідної депозитної угоди й укладання угоди на нових умовах. Недостатній рівень менеджменту і конкуренції стримує залучення коштів населення до банківської системи і розвиток депозитної бази банків.

Використовуючи світовий досвід запровадження нових видів вкладів і заощаджень з гнучкішими процентними ставками і

умовами використання, які дають змогу поєднувати строкові вклади з вкладом до запитання (рахунки автоматичного перерахування, наурахунки, супер-нау-рахунки), банки зможуть мінімізувати втрати вкладників, а відповідно, розширити їх коло і обсяги залучених коштів. Перспективним є також надання банками інших додаткових послуг за цими рахунками, наприклад, надання кредиту обсягом до 50% залишку на вкладі, укладання коштів на рахунках у фінансові інструменти, що дають відповідний дохід.

У період становлення банківської системи України запроваджено новий вид строкового вкладу — депозитний сертифікат. Він набуває популярності завдяки своїй зручності, а також гнучкості процентних ставок за ними. Однак їх популярність швидко впала у зв'язку з обмеженістю використання як фінансового інструменту.

У світовій банківській практиці депозитний сертифікат використовується не лише як строкового вклад, а як фінансовий інструмент на вторинному ринку. Їх залучають корпорації, банки, взаємні фонди грошового ринку, пенсійні фонди, органи місцевого самоврядування, кредитні союзи, які мають тимчасово вільні кошти для інвестування. В Україні законодавством дозволяється використовувати депозитні сертифікати на вторинному ринку, але практика такого використання не настільки значна. Однією з важливих причин цього є недовіра між суб'єктами ринку внаслідок нестабільності фінансових ринків, їх нерозвинутості, недосконалості законодавства з цих питань і слабкої судової практики, яка б захищала інвестора.

Тому без забезпечення стабільності функціонування фінансових ринків в Україні марно сподіватися на залучення через банківську систему значних обсягів інвестицій.

Важливе значення для успішної банківської діяльності має якісна структура депозитної бази, яку характеризує співвідношення між строковими депозитами і вкладами до запитання, оптовими і роздрібними депозитами та частка довгострокових депозитів.

Аналізуючи тенденції залучення вкладів населення банками, можна зазначити, що на початку становлення банківської системи України в 1992 р. переважна частина заощаджень населення (72%) була сформована як вклади до запитання і лише 28% коштів населення залучено на строкові вклади. На відповідну структуру вкладів впливали традиції радянської системи ощадної справи (основні суми вкладів розміщувалися в

Ощадбанку), нерозвинутість ринку послуг за видами строкових і ощадних вкладів, від'ємні процентні ставки, недовіра до банків нового покоління.

З розвитком інфляційних процесів та з метою захисту заощаджень населення дедалі більшу перевагу віддає строковим вкладам. Частка вкладів до запитання в загальній сумі вкладів населення поступово знижується і досягає в 1998 р. найнижчого рівня — 27%, а відповідно строкових вкладів зростає до 73%. Це пов'язано з тим, що при високих темпах інфляції вклади до запитання знецінювалися швидше ніж строкові вклади, оскільки останні були частково захищені процентними ставками. Крім того, банки нової генерації, намагаючись закріпитися на ринку депозитів, запроваджують нові види вкладів і заощаджень з гнучкішими відсотковими ставками й умовами використання (прогресивні ставки, можливість дострокового часткового зняття суми вкладу зі зниженням відсоткової ставки тощо).

Кошти, що залучаються банками на міжбанківському ринку, протягом 2001 р. становили в середньому 9,2% від суми коштів, залучених банками від юридичних та фізичних осіб, і це співвідношення в останні роки спочатку знижувалося, а потім зросло (1999 р. — 10,4%, 2000 р. — 7,6%), що характеризує нестабільність депозитної бази в банківській системі.

У зв'язку з цим слід зазначити, що значна активність на міжбанківському ринку спостерігалася в період 1993—1997 рр., а після банківської кризи 1998—1999 рр. доля оптових депозитів стала падати, показавши свою ненадійність, оскільки вони рухаються між банками в пошуках вигідніших умов і швидко лишають їх при появі будь-якої скрути. У результаті банки почали перебудовувати свою стратегію, орієнтуючись на більш надійні і стабільні джерела — роздрібні депозити.

Водночас серйозним недоліком є практично повна відсутність в Україні ринку довгострокових заощаджень. Незважаючи на відсутність відповідних даних офіційної статистики, можна зазначити, що переважна частина заощаджень у банківській системі формується на 3—6 місяців, менша — на 1 рік і зовсім незначна — на 1,5—2 і більше років.

Причинами цього є загальноекономічна ситуація в Україні, яка поки що не переконала населення в надійності та безповоротності досягнутої економічної стабілізації через повільне просування структурних реформ, відсутність довіри до банківської системи, що зумовлено повною втратою вкладів унаслідок їх інфляційного знецінення в 1992—1995 р. і

банкрутством окремих банків. Населення не має також повної впевненості в захисті їх вкладів через систему гарантування вкладів, оскільки вона ще не проявила себе у повній мірі на практиці.

Отже, необхідно активно впливати на такі чинники, які створюють позитивний фон для розвитку довгострокових заощаджень. Серед них: прискорення проведення пенсійної реформи і формування на її засадах у банківській системі пенсійних заощаджень. У розвинутих країнах це є найбільш потужним і довготерміновим видом заощаджень. Так, співвідношення пенсійних заощаджень до ВВП у Швейцарії, яка за цим показником посідає перше місце у світі, становить 146%, Нідерландах — 115%, Великобританії — 95%, США — 84%.

Окремі банки в Україні запровадили пенсійні рахунки і намагаються залучити на них кошти населення, пропонуючи спеціальні системи захисту від інфляції. Однак пенсійні заощадження строком на 5—10 і більше років не мають перспективи широкого розвитку за відсутності законодавчого забезпечення.

Наступний захід характеризується впровадженням комбінованих накопичувальних систем «депозит—кредит» (заощадження на будівництво, навчання, придбання товарів високої вартості), які будуються на довготермінових засадах і пільгових умовах кредитування. Наприклад, у Франції застосовується цільовий вклад «Заощадження—житло», який стимулює вкладника зберігати гроші в банку протягом тривалого визначеного часу, що надає право на одержання вигідного цільового кредиту на купівлю, будівництво або ремонт житла.

Сучасний клієнт світового приватного банківського сектора дедалі більше як зовнішньо, так і за своєю суттю відрізняється від традиційного уявлення про нього. Розміщення грошей у банку розглядається ними швидше як інвестиція, що здійснюється в розрахунок на одержання прибутку, ніж просто зберігання цінностей.

Відповідна категорія клієнтів-підприємців, які хочуть мати можливість для примноження власного капіталу, з'являється і в Україні. Це ставить завдання перед банками здійснювати щодалі складніші фінансові операції для задоволення потреб своїх клієнтів, тоді як раніше було достатньо продемонструвати рівень сервісу не нижче ніж у конкурентів. У нинішніх умовах важливим чинником утримання і залучення нових клієнтів є комплексний підхід в обслуговуванні, поєднання депозитних

послуг з розрахунковими послугами, операціями з цінними паперами, здійснення зовнішньоекономічної діяльності, консультативних послуг.

Створення необхідних умов для формування довгострокових депозитів, що є підґрунтям для започаткування і розвитку довгострокового кредитування, а відповідно, забезпечення економічного зростання на довготривалу перспективу — нагальне завдання законодавчої і виконавчої влади в Україні. Серед таких умов найважливішими є:

- прискорення проведення пенсійної реформи і законодавче визначення гарантій і пільг щодо пенсійних заощаджень у банківській системі;

- удосконалення законодавчої бази щодо організації фінансових ринків з метою забезпечення їх стабільності та використання нових фінансових інструментів;

- урахування під час оцінювання ризиків комерційних банків якості та структури депозитної бази;

- визначення розмірів резервів для покриття можливих утрат за активними операціями, а також розмірів страхових платежів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб залежно від ризиковості операцій банків.

3. Розвиток безготівкових масових платежів

Безготівкові платежі населення у 2001 р. досягли в Україні 33,8 млрд грн, або 15% від загальної суми їх доходів і витрат. Переважну суму безготівкових платежів (86%) складають перерахування на вклади населення. Їх істотне нарощування починається з 1999 р. (темп зростання 64,9%). За 2000 р. вони становили 17,3 млрд грн і збільшились проти 1999 р. на 9,5 млрд грн, або у 2,2 рази. Високими темпами безготівкові перерахування на вклади населення зростали і у 2001 р. — на 11,7 млрд грн, або 67,7% і досягли 29,1 млрд грн.

Питома вага безготівкових перерахувань заробітної плати на вклади зросла в загальній сумі виплат з оплати праці з 7,8% у 1997 р. до 12,7% у 2000 р. і 17,6% за 2001 р. Водночас частка безготівкових перерахувань на вклади пенсій в загальній сумі їх виплат спочатку зросла з 9,6% у 1997 р. до 18,4% у 2000 р., а потім знизилася до 15,4% за 2001 р.

Прискорене зростання безготівкових надходжень на вклади в повній мірі не компенсувалося відповідними безготівковими розрахунками з вкладів населення за товари і послуги. З 29,1 млрд

грн, перерахованих на вклади населення за безготівковим розрахунком, за 2001 р. лише 4,8 млрд грн, або 16%, сплачено за товари, послуги та інші платежі безготівковими перерахуваннями і чеками. Слід зазначити, що на сьогодні суб'єкти господарювання практично втратили досвід роботи з чеками, а використання населенням цієї форми розрахунків перебуває на рівні 0,3—0,4% від надходження торговельної виручки до кас банків.

Навіть розширення використання платіжних карток істотно не вплинуло на скорочення обсягів готівкового обігу в розрахунках населення. Причинами цього є те, що платіжні системи, які використовуються банками, або мають вузьку сферу застосування в межах одного банку та обмежену кількість користувачів (міжнародні платіжні системи, внутрішні локальні банківські системи), або якщо і зорієнтовані на охоплення ширших верств населення, розвиваються шляхом упровадження «зарплатних» проєктів, за яких платіжні картки використовуються для одержання коштів, що перебувають на рахунках переважно у вигляді готівки. Цим і пояснюється тенденція до зростання безготівкових перерахувань заробітної плати, пенсій та інших доходів населення на вклади і відставання в розвитку безготівкових перерахувань із вкладів за придбані товари і послуги населенням.

Це ставить нагальне завдання прискорити впровадження Національної системи масових електронних платежів, яка дасть змогу усунути обмеженість внутрішньобанківських платіжних систем і створити платіжну систему на єдиних засадах, забезпечити її взаємодію з торговими, дисконтними та іншими системами, значно здешевіти собівартість операцій і зменшити ризики.

Іншим напрямом, який необхідно розвивати з метою розширення масових безготівкових платежів населення, є надання фінансових послуг банками клієнтам щодо оплати товарів і послуг за їх дорученнями. Через укладання угод зі страховими, комунальними, комунікаційними та іншими підприємствами банки можуть здійснювати відповідну оплату послуг за дорученнями своїх клієнтів з їх рахунків в автоматичному режимі.

Подальшого вдосконалення потребує діюча система чекових розрахунків. Відсутність домовленості між банками про взаємне приймання чеків, тривалий термін проведення розрахунків, недовіра торгових, побутових та інших підприємств, а також населення до цієї форми розрахунків і втрачений досвід роботи з

чеками — усі ці чинники гальмують процес поширення використання чекової форми розрахунків. У зв'язку з цим необхідно вдосконалювати діючі механізми і процедури проведення населенням розрахунків чеками за товари та послуги з метою усунення всіх існуючих перепон.

Узагальнюючи, слід зазначити, що, ураховуючи світовий досвід і розвиток сучасних банківських технологій, докорінної зміни стану масових безготівкових розрахунків можна очікувати в Україні лише із практичною реалізацією і поширенням на всій її території Національної системи масових електронних платежів.

4. Удосконалення банківського сервісу в роздрібному бізнесі

Ринок банківського обслуговування населення в Україні тривалий час перебував у зародковому стані. Банки виконували обмежене коло операцій, які зосереджувалися на залученні коштів фізичних осіб на депозити, обміні готівкової іноземної валюти та зберіганні цінностей у депозитних чарунках.

З 1997 р. перші кроки було зроблено окремими банками у сфері операцій з платіжними картками, але лише у 1999 р. почалися зрушення в напрямі житлового і споживчого кредитування населення, упровадження міжнародних систем переказів, пенсійних рахунків, поширення приймання комунальних платежів, здійснення операцій з банківськими металами.

Зростання економіки і погашення заборгованості за соціальними виплатами зумовили збільшення доходів населення, а відповідно, і платоспроможного попиту на банківські послуги. У зв'язку з цим банки стали активізувати традиційний роздрібний бізнес, а також шукати і впроваджувати нові напрями його розвитку. Підвищення вимог клієнтів до якості банківського обслуговування поставили перед банками завдання щодо запровадження комплексного підходу до задоволення потреб клієнтів. Чим більше послуг на ринку зможе надати банк, тим більше з'являється в нього шансів залучити клієнта.

Як наслідок, починаючи з 2000 р., на банківському ринку склалися умови для істотного підвищення активності банків в обслуговуванні населення шляхом пропонування різноманітних роздрібних продуктів.

Пакет послуг для фізичних осіб, що розробляються банками, умовно можна розділити на чотири напрями: пасивні операції

(залучення вкладів), активні операції (кредитування), комісійні операції (обслуговування комунальних платежів, перекази тощо), операції з платіжними картками.

В умовах зростання конкурентної боротьби банки можуть досягнути успіху лише тоді, якщо будуть запроваджувати різні стратегії, що базуються на підвищенні зручностей для клієнтів, надійності, якості обслуговування, або впровадженні прогресивної маркетингової політики.

У зв'язку з цим можна виділити такі чинники, що впливають на зростання обсягів залучення депозитів: високий рівень і комплексність обслуговування; наявність широкої мережі філіалів; привабливі умови (відносно високі ставки та низькі комісійні); запровадження сучасних технологій з використанням платіжних карток і банкоматів.

На ринку комісійних послуг найактивніше розвиваються послуги з приймання комунальних платежів, переказів, платежів за послуги комунікаційних підприємств. І хоча ці послуги не приносять значних прибутків, вони є важливою складовою забезпечення комплексного підходу в обслуговуванні населення.

Ураховуючи громіздкий і «рутинний» характер цих операцій, перспективи подальшого їх розвитку необхідно пов'язувати з упровадженням сучасних технологій на засадах платіжних карток, а також розширенням практики укладання довгострокових договорів між банком, підприємством, що надає постійні послуги, і клієнтом-платником.

Забезпечення комплексності обслуговування населення, оперативності та якості послуг також безпосередньо пов'язане зі запровадженням технологій здійснення операцій з платіжними картками. Вони дають змогу наблизити послуги банку до клієнта без відвідання його офісу, що створює переваги над традиційними технологіями. З огляду на світовий досвід розвитку сучасних інформаційних технологій не можна собі уявити сучасний банк у перспективі без проведення операцій з платіжними картками.

С. М. Аржевітін

АКБ «АЖІО», м. Київ

ВПЛИВ ДЕПОЗИТІВ ГРОМАДЯН НА ЦІНОВУ ПОЛІТИКУ БАНКІВ УКРАЇНИ

Цінова політика на ринку грошових заощаджень населення